

נבואה קדומה המדברת על חורבן הבית מצויה בדברי הנביא מיכה¹). "לכן בגללכם ציין שדה תחרש, וירושלים עיין תהיה והר הבית לבמות יער". חכמינו ז"ל מיחסים נבואה זו גם לנביא אוריה הכהן², נבואה אשר להוותנו התקיימה במלואה. הפרשנים מסבירים שפסוק זה מתאר כיצד ציון תחזור להיות שדה חרוש, ולא יורגש כלל כי במקום זה היתה עיר סואנת ומלאת חיים. וכן ירושלים, אשר מגדליה וארמונותיה היו לשם דבר בעולם, אף היא לעיים ולתילי חורבות תהיה. ואילו הר הבית ומקום המקדש יהפך לבמות יער, היינו, מקום חורשות ועצים שם ישוטטו חיות הבר, כאילו לא היה קיים במקום בית ד' הנישא אל על, אליו נוהרים אלפי אלפים בהמוניהם לחוגג שלוש רגלים בשנה כשהבית וחצרותיו שוקקים חיים, ועבודת ד' בלתי פוסקת כל ימות השנה.

נבואת חורבן - והתגשמותה בימים אלה

ביטוי אחד בפסוק זה לא נמצא לו הסבר הולם בדברי המפרשים, והוא המושג - "במות", או - "במות יער", ביטוי זה נשאר חסר מוכן, לאילו במות הכוונה? אולם דומה שהנבואה המובאת במיכה - נבואת אוריה, הולכת ומתרחשת לנגד עינינו ומתגשמת בעצם הימים האלה ממש. להלן תאורו של מבקר בהר הבית, המספר את אשר ראו עיניו במקום. (כניסתו של איש שיחננו להר הבית היתה על פי ההלכה ברמב"ם, שם נאמר: "ואיזו היא יראתו?...לא יכנס לו אלא לדבר מצוה" (רמב"ם הלכות בית הכחירה פרק ז' הלכה ב'). וכן: "לא יכנס אלא למקום שמותר להכנס לשם" (שם הלכה ז'), זאת לאחר טבילה במקווה טהרה ובנעלי בד). שיחו והרהוריו של אותו מבקר הם תוכן השורות דלהלן. המהלך בהר הבית בימים אלה, יזכה להכין את פשוטן של מילות הפסוק: "והר הבית לבמות יער".

תופעה אחת הבולטת בהר, היא שההר הולך ומתכסה צמחייה, פרחים ועצים. במשך מאות שנים השאירו שליטי ההר את משטח הר הבית בשממונו, וכדברי הפסוק: "והשימותי את מקדשיכם"³, אולם זה שנים אחדות שהחלו גננים לטפח את ההר ולהפוך אותו לפארק הכולל משטחי דשא, ערוגות פרחים ועצים לרוב. הדבר נעשה לנוחיותם של המאמינים בדת האיסלאם, הבאים לעיתים מזומנות באלפיהם להר הבית.

מטרה נוספת המדריכה את גנני ההר היא - מחיקת שרידים המצויים בשטח מתקופת בית ראשון ושני, יסודות מבנים קדומים כמו עזרות, לשכות, וכיוצא בכך, ושרידים אחרים המעידים על קיומו של בית המקדש בהר המוריה. כך הולך הר הבית והופך ליער צומח עצים, מעין "הגן הפרסי" שבחיפה.

התופעה הבולטת השניה, היא הופעתם של במות - פשוטו כמשמעו. כיסוי אזורים שונים בהר הבית במשטחי אבן מוגבהים ובראשם בימות תפילה והשתחויה לכוון מכה. כל מקום בו קיים שריד מדורות קדומים מכוסה באופן שיטתי במשטח תפילה. אין המדובר בבמה אחת או שתיים, כי אם בעשרות במות. זוהי איפוא התגשמות נבואת אוריה, "והר הבית - לבמות יער", במות תפילה בין עצי היער. דומה שהפסוק נדרש אף מסופו לראשו, כי הביטוי "יער של במות", אף הוא אינו רחוק מן האמת.

כדי להוסיף לקדושת המקום, בנו שליטי המקום אף במה ל"קדושי סברה ושתילה", אשר נשפך דמם באשמת ממשלת ישראל. כל זאת על חורבות המקדש אשר בנו אבותינו, מקדש אשר אש ירדה משמים בימי מלכות שלמה בעת חנוכת המקדש הראשון⁴. באותו מעמד זכו ישראל לראות בגילוי שכינה. מקום זה אשר היה ויהיה לב לבו של העם היהודי, מקדש אשר עליו אומר הפסוק "והיו עיני ולבי שם כל הימים"⁵, וקדושתו קדושת עולם כשאלפי דורות מצפים לבנינו, הנה דוקא תחת ממשלת ישראל הולך והופך המקום לבמות יער, פשוטו כמשמעו.

עם כיבוש ירושלים לפני שבע עשרה שנה נשאלה שאלה; האם עתה, לאחר כבוש ירושלים ומקום המקדש, האם עדיין קיימת החובה הקבועה בהלכה לקרוע קריעה על ירושלים והמקדש ? הדבר מובא במסכת מועד קטן⁶: "הרואה בית המקדש בחורבנו אומר: "בית קדשנו ותפארתנו אשר הללך אבותינו היה לשרפת אש, וכל מחמדינו היה לחרבה!" כמובא בדברי הרמב"ם, הרואה קורע את בגדיו עד לבו, ואינו מאחה את הקרעים לעולם⁷. מעתה, משחזר עם ישראל לירושלים ומקום המקדש, שמא בטלה הלכה זו מאליה, ואין מקום לקרוע על החרבן שהרי בנין המקדש הפך להיות דבר קרוב ומעשי ?

דומה שבימינו התשובה לשאלה זו פשוטה ומכאיבה. בדור בו ההרס והחרבן על הר הבית נמשכים תחת שלטון העם היהודי ובהשגחת שוטרים יהודים, כשצבא ישראל מאבטח את חורשי הר הבית והורסיו המנציחים את החרבון, הרי בודאי חובת הקריעה בעינה כבעבר. יתרה מזאת, דומה שעתה יש לקרוע שתי קריעות, והקריעה השניה היא - על ביזוי הקודש, וקודש הקדשים, ברמיסת ההר והכחדת שם המקדש חלילה בידינו אנו, בחסות שלטון יהודי. הכאב הוא כה מר, והזעם כה מרתיח, והעלבון כה עמוק וצורב עד שאין מילים להביעו.

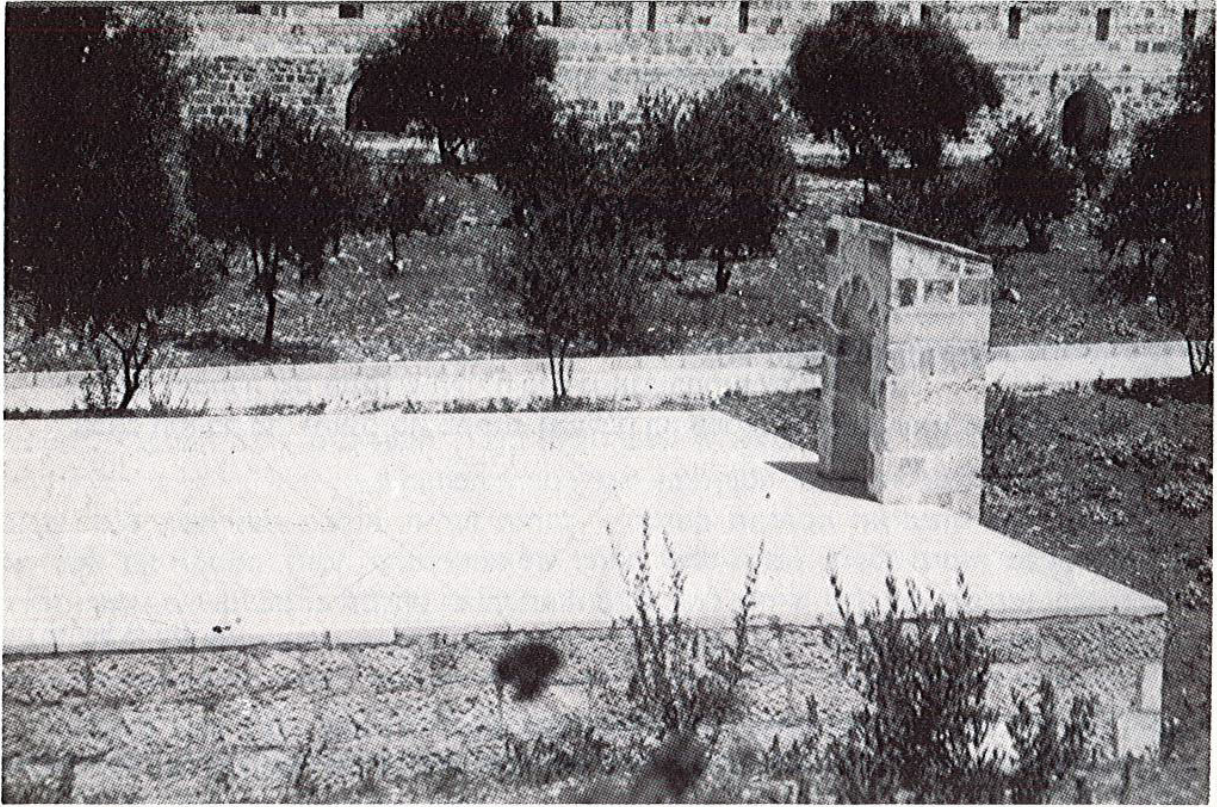
שחוקו של ר' עקיבא

אלפיים שנה לפני שעמדו רגלינו אנו בהר הבית, עמדו בין חורבותיו ארבעה מחכמי ישראל, הלא הם: רבן גמליאל, ר' אלעזר בן עזריה, ר' יהושע ור' עקיבא. ננסים אנו לעומת ענקי רוח אלה, אך רבות מן ההרגשות שחשו הם באותה שעה הננו חשים היום. וכך מובא במסכת מכות⁸: "פעם אחת היו עולים לירושלים, כיון שהגיעו להר הצופים - קרעו בגדיהם, כיון שהגיעו להר הבית ראו שועל שיצא מבית קודשי הקודשים. התחילו הם בוכים, ורבי עקיבא משחק. אמרו לו: מפני מה אתה משחק? אמר להם: מפני מה אתם בוכים? אמרו לו: מקום שכתוב בו: "והזר הקרב יומת", עכשיו שועלים הילכו בו - ולא נבכה? אמר להם: לכך אני משחק, שנאמר: "ואעידה לי עדים נאמנים את אוריה הכהן ואת זכריהו בן יברכיהו", וכי מה ענין אוריה אצל זכריה? והלא אוריה במקדש ראשון וזכריה במקדש שני? אלא תלה הכתוב נבואתו של זכריה (נבואת גאולה) בנבואתו של אוריה (נבואת חורבן) באוריה נאמר: - "לכן בגללכם ציון שדה תחרש וירושלים עיין תהיה, והר הבית לבמות יער". בזכריה נאמר: "עוד ישבו זקנים וזקנות ברחובות ירושלים", עד שלא נתקיימה נבואתו של אוריה, הייתי מתירא שלא תתקיים נבואתו של זכריה, עכשיו שנתקיימה נבואתו של אוריה, בידוע שנבואתו של זכריה מתקיימת, ובלשון הזה אמרו לו: עקיבא ניחמתנו ! עקיבא ניחמתנו!"

דומה שיש לר' עקיבא לקנא, כמצבו של דורנו, וכעוד שר' עקיבא וחבריו עמדו בתחילת הדרך הארוכה של הגלות, ובתחילתם של יסורי התופת שעברו על עם ישראל במהלך גלות נוראה זו, אנו לעומתו - הננו עומדים בימי קץ, כשזכינו בחסדי ד' לשוב לארץ ישראל ולירושלים כבני חורין, כששעת הישועה השלמה קרבה והולכת.

מאידך גיסא, אנו מלאי קנאה בר' עקיבא. הקנאה האחת היא בגודל נפשו, וביכולתו לקרוע ולבכות על ירושלים תחילה, ואחר-כך, מתוך הכבי העמוק, בו במקום להתעודד ולשחוק, ואילו אנו, האבלות שלנו - מן השפה ולחוץ, ואף השחוק לאחרית טובה אף הוא אינו, אלא חיקוי מלאכותי לשחוקו של ר' עקיבא, שחוק שנבע מתוך אמונה פנימית תמימה ועמוקה, ומראייה מעמיקה ומרחיקת ראות.

משטח מיגבה בתחומי הר-הבית ובו גומחת תפילה לכוון מכה, מן הבימות החדשים שנוספו לאחרונה בידי שליטי ההר.

תמונה 2

בימת אבן חדשה נוספה להר הבית לאחר הפוגרום הערבי ב"קדושי" סברה ושתילה, האשמה כמובן מוטלת על ממשלת ישראל, שהיא אשר גרמה לפרעות.

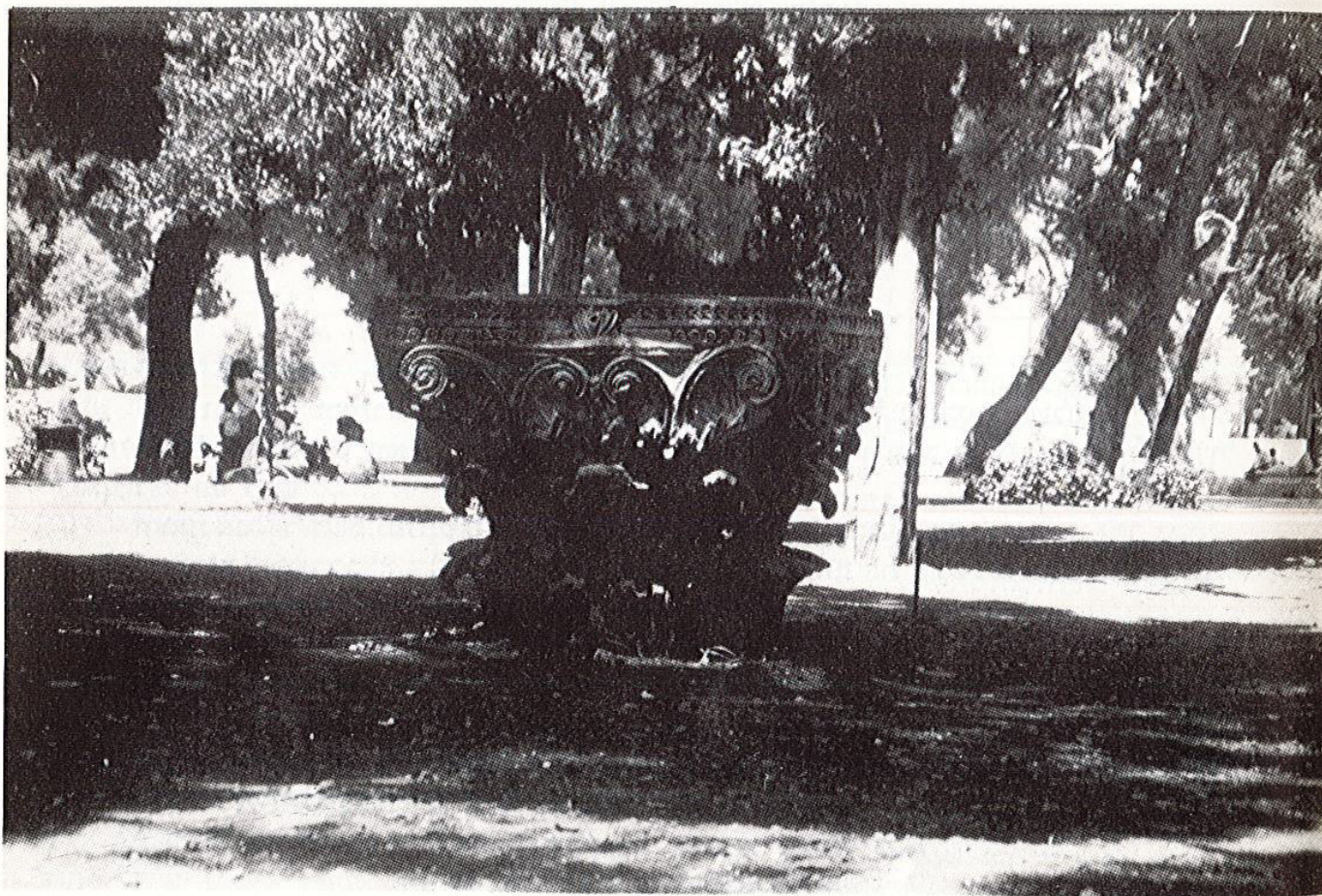
להנצחת הארוע, הוצב עמוד אבן עתיק ברחבת הר הבית, אשר באותיות החקוקות על משטח הכרות שלו, יזכיר לתיירים הבאים מכל העולם להר, ולמקום המקדש - מי האשם ברצח הנתעב. ממשלת ישראל כמובן קיבלה את דין שליטי ההר. (השווה: דגל ישראל שהורד לאחרונה מחדר מפקד המשמר בהר הבית).

כמהרהר בקול - הוסיף איש שיחנו - לצערי אף לו רצייתי לבכות ולהאנח כר' עקיבא וחבריו בשעתם, או להטיף מילות תקווה ונחומים לעצמי ולחברי, לא היה הדבר עולה ביד, כי משעה שנכנסתי לתחומי הר הבית התנהל אחרי מעקב מתמיד, סבבו סביבי אנשים עם מכשירי קשר, כשהם מדווחים על כל תנועה של - "הדתי המזוקן עם הכיפה הסרוגה". אנשי הבטחון ולהבדיל אנשי ה"וואקף", שמרו כל צעד מצעדי, כשהם שומרים את פי מכל משמר, שמא חלילה אפתח את פי בתפילה. הנביא ישעיהו אמנם ניבא ואמר: "כי ביתי בית תפילה יקרא לכל העמים"⁸ אף "חוק ירושלים" קובע כי זכותו של כל אדם מאמין לעמוד בתפילה במקום הקדוש לו על פי דתו. אך הנבואה היא עדיין חזון לאחרית הימים, והחוק נחקק כנראה רק לחזק את מעמדה של דת האיסלאם במקום בו עמד מקדש ה'.

מול המראה שנגלה לעיני - הוסיף איש שיחנו - החילותי מהרהר, האם עיני רואות דבר הקיים במציאות, או שמא הנני הוזה בהקיץ? בעמדי כך מהרהר, היה נדמה לי שהנני שומע את בת שחוקו של רבי עקיבא האומר: עכשו, שנתקיימה נבואת החורבן והיא מתקיימת לנגד עינינו ובהשראתנו - ואכן "הר הבית לבמות יער". בידוע שגם נבואת זכריה ונבואת הגאולה אכן תתקיים. עתה בוודאי הננו משוכנעים, כי הפסוק בתורה: "מקדש ד' כוננו ידיך" עוד יקום ויהיה- ועינינו רואות, והד קולם החרישי של חכמים ענה: "עקיבא ניהמתנו! עקיבא ניהמתנו!"

תמונה - 3

"בית קדשנו ותפארתנו אשר הללוך אבותינו היה לשרפת אש וכל מחמדנו היה לחרבה" (ישעיה ס"ד).

בין עצים ופרחים באוירת "פארק" מבליים מטיילים בהר הבית. במרכז - שריד מקורי מימי הבית השני - כותרת אחד מעמודי המקדש. על העמודים והכותרות כותב יוסף בן מתתיהו: "עוביו של כל עמוד היה כזה, ששלשה אנשים היו אוחזים זה בזרועותיו של זה כדי להקיפו ולחבוק אותו. כותרותיהם היו עשויות פיתוחים בסיגנון הקורינתי, ועוררו השתוממות מחמת העבודה הגדולה שהושקעה בהם". (קדמוניות היהודים, ט"ו ה', 411) "השתוממות" - האם גם אצלנו?...

הערות:

- (1) מיכה פרק ג' פסוק י"ב.
- (2) ראה מסכת מכות כ"ד ע"ב בתוספות דבור המתחיל "באוריה".
- (3) ויקרא כ"ו ל"א.
- (4) דברי הימים ב' ז' ג'.
- (5) מלכים א' ט' ג'.
- (6) דף כ"ו ע"א.
- (7) ראה רמב"ם הלכות תעניות פרק ה' הלכה ט"ז י"ז.
- (8) דף כ"ד.

נלך בעקבות רבי עקיבא

באיזה דיתר יסכימו (ראשי הישוב לקרוע את ארץ ישראל לגזרים? לשלוח יד במקדש השם? לזלזל בחלק מהארץ אשר ד' יתברך נתן לנו לנחלה במתנה ולוותר עליו? אין לך זלזול גדול במתנת ד' יותר מזה!

ורואה אני יד השם, מה שגזרו (וחתכו בתכנית החלוקה) מרום פסגת מקדשנו עיר הקודש ירושלים תבנה ותכונן בב"א... (כי) לא ננוח ולא נשקוט מלהעלות את ירושלים על ראש שמחתנו, ולא נוותר בשום ענין על ירושלים בבת עינינו משוש לבנו.

...נלך בעקבות ר' עקיבא כשראה שועל יוצא מבית קדשי הקדון ים - כולם בוכים ור' עקיבא משחק. כי כן, עובדה זו, לשלול מאתנו - ירושלים עיר עוז לנו באלקים סלה, היא השועל היוצא מבית קדשי הקדשים, ועל כן דוקא זה משחק איתנו, ומאמצנו לזקוף למעלה את קומתנו, לבל נוותר כלל על שום זכות מזכותנו על ארץ ישראל, וברוממות עז ד' נבטח, שהוא יושענו ויגאלנו מהר גאולת עולמים, ויקוים בנו "ראשון לציון הנה הנם ולירושלים מבשר אתן".

(הרב חרל"פ מעיני הישועה, עמ' שט"ו-ז).